

Zápis z obhajoby disertační práce

Student: Ondřej Švehelka

Studijní program: Historické vědy

Studijní obor: České dějiny

Název práce: „Na okraji vojenské společnosti. Vojenští invalidé, zběhové a delikventi v císařsko-královské armádě za sedmileté války“

Jazyk práce: čeština

Jazyk obhajoby: čeština

Školitel: doc. Mgr. Marie Šedivá Koldinská, Ph.D.

Oponenti: PhDr. Pavel Bělina, CSc. (nepřítomen)
prof. PhDr. Josef Petráň, CSc. (nepřítomen)

Datum obhajoby: 25. 9. 2017

Místo obhajoby: FF UK, nám. Jana Palacha 2, Praha 1, místnost č. 201

Přítomni: prof. PhDr. Jan Županič, Ph.D., doc. Mgr. Marie Šedivá Koldinská, Ph.D., PhDr. Jaroslava Hausenblasová, Ph.D., doc. PhDr. František Stellner, Ph.D., PhDr. Jan Zdichynec, Ph.D.

9:12 Předseda komise prof. PhDr. Jan Županič, Ph.D. zahájil obhajobu, představil sebe a přítomné členy komise a přítomné oponenty. Přítomným pak představil studenta.

9:13 Školitelka seznámila přítomné stručně se svým hodnocením studentova studia a jeho disertační práce, které uvedla ve svém písemném vyjádření. Jeho práce je zásadně přínosná obsahem. V problematice vojenských zběhů, delikventů (okrajové entity – orientace na jinakost a vybočení) se jedná o téma reflektované domácím historiografickým

výzkumem velmi okrajově. Mgr. Švehelka je v tomto tématu průkopníkem, navazuje na svou diplomovou práci. Jeho disertační práce je konzervativně pojatá, Švehelka se programově hlásí k neopozitivismu. Jelikož je prvním badatelem tématu, v práci nevznikl prostor pro náročnější metodologie. Orientace na prameny a jejich základní vytěžení. Struktura logická a přehledná. Závěr příliš stručný. Seznam pramenů by mohl být diferencovanější. Nicméně materie, se kterou pracoval, je obsáhlá. Cenné faktografické údaje. Ovšem práce nabízí mnohem více, než kolik bylo přislíbeno. Každopádně se ale vyznačuje historickou precizností, ačkoliv by neškodilo zasazení poznatků výzkumu skrze sekundární literaturu do obecnějšího zahraničního kontextu – možnost další fáze výzkumu. Školitelka práci doporučuje k obhajobě.

9:20 Student seznámil přítomné s tezemi své disertační práce. Sdělil zejména své definice pojmů: **vojenský invalida**, **zběh** a **delikvent**. Definice udal on, nejsou inspirované sekundární literaturou. Invalida není schopen plnohodnotné vojenské služby, ale podléhá autoritě armády. Jeho život probíhal odlišně od ostatních poddaných, tj. žil v invalidovně, nebo se odebral do své domovské obce. Stále byl součástí armády. Zběh bez povolení a vědomě opustil svůj útvar, pozici. Zběh versus přeběhlík – zběh motivován touhou opustit armádu, přeběhlík zběhl a dobrovolně vstoupil do nepřátelských služeb. Motivy: strach z doživotní vojenské služby, vojenského drilu, stesk po blízkých. Vojenský delikvent se dopustil jiných deliktů v rámci vojenského řádu, než byla dezerce. Škála mnohem širší a nebylo nutné, aby opustil řady svého vojska (noční potulka, obtěžování civilního obyvatelstva apod.) Dále student definoval tzv. **mutilanty** – záměrně si způsobili zdravotní újmu, aby nemuseli vojenskou službu vykonávat. Dále Mgr. Švehelka představil prameny, ze kterých čerpal (např. prameny úřední povahy). Následoval obšírný rozbor pramenů a manifest neopozitivismu. Student upozornil na význam zastupitelských institucí v Čechách a na Moravě – podle něho nedocenené v rámci badatelské obce, která jejich výzkum z nejrůznějších důvodů opomíjí.

9:35 PhDr. Jan Zdichynec, Ph.D. seznámil přítomné s hlavními body posudku oponenta, prof. Petráně (omluven ze zdravotních důvodů). Viz konkrétní posudek, se závěrem, že doporučuje předloženou disertační práci k obhajobě. Připomínky charakteru okrajového (některé chybějící práce v seznamu literatury apod.).

9:40 prof. PhDr. Jan Županič, Ph.D. seznámil přítomné s hlavními body posudku oponenta, prof. Bělíny (omluven ze zdravotních důvodů), viz konkrétní posudek se závěrem, že doporučuje předloženou disertační práci k obhajobě. Připomínky charakteru okrajového.

9:45 Student reagoval na vyjádření školitele a oponentů Absence zahraničního kontextu – Švehelka argumentuje časovým limitem pro dokončení práce, z tohoto důvodu se držel úzkého tematického rámce. Komentovaná registrová edice = nebyl to prvotní záměr, ale v zásadě to vidí jako přednost práce. Menší počet literatury – prioritně se věnoval rozboru pramenů. Slabina = přikládání menší váhy sekundárním zdrojům. Nicméně se věnuje tématu, které je u nás prakticky nezpracované. V bibliografii necituje plně, to je ale napraveno v poznámkách v samotném textu. Formálně ovlivněn edicí Letopisu Františka V. Felíře.

9:51 Reakce na vystoupení studenta.

9:52 Předseda komise zahájil diskusi.

Diskuse:

Doc. Stellner vyzdvihuje schopnosti doktoranda (plnění povinností, rozbor pramenné základny). Uvítal by komparaci s jinými armádami, alespoň stručnou. Zlepšilo by to výpovědní hodnotu.

Dotaz: „Co jste na rozdíl od diplomové práce dělal jinak, v čem jste se posunul dál?“

Připomínky: registry – dal by do příloh, narušuje to tok textu, doktorská práce by měla mít plynulý text. Určitá míra nedůvěry k pramenům. Biografické ověřování – málo biografických pasáží. Všechna jména nebylo možno ověřit v pramenech.

9:57 Mgr. Ondřej Švehelka: Oproti diplomové práci výzkum tematicky rozšířil (předtím se věnoval jen zběhům). Metodologie stejná. Posun – invalidé a delikventi jsou nové téma + snaha najít nové informace ke zběhům. V kapitole o elenších identifikoval význam elenchů pro poznání problematiky. Obsahuje přímé vazby na to, co se probírá v následujících kapitolách. Velké množství pramenů. Nepředpokládá, že by úředníci uplatňovali v pramenech „autorský rukopis“.

„Není to o lidech, ale o jevech.“ Nepovažoval za nutné pít se po podrobnostech. Na nižší úrovni podrobnosti mnohdy nedohledatelné, protože potřebné dokumenty ani nevznikly.

10:03 Dr. Hausenblasová vyzdvihuje studentovu píli, již věnoval vyhledávání a zpracování pramenů. Připomínka: Nevyužil prameny v Österreichisches Staatsarchiv. Měl by to zmínit v přehledu. Databáze faktů – může provést zobecnění, závěr příliš stručný.

10:06 Mgr. Ondřej Švehelka: Vídeň nevyužil, chtěl poukázat na opomíjení pramenů domácí provenience. Bylo by záhodno porovnat výsledky s Vídní, nicméně Praha a Brno byly ohledně množství dochovaných pramenů pro jeho záměr dostačující.

Add obecné závěry – nesebral odvalu dojít k obecným soudům. Chtěl přehledný soupis základních jevů a fakt. Např. upozornit na význam elenchů. Vidí možnosti kvantifikace pramenů v budoucím výzkumu.

10:10 Dr. Zdichynec se ptal, jestli student neuvažoval o tom uchopit prameny jiným způsobem, dále se zeptal, jestli Švehelka vidí možnosti dalšího výzkumu. Potom také, jestli zohlednil vyprávěcí prameny jiné, nežli edici Felíře.

10:11 Mgr. Švehelka odpovídá, že možnosti dalšího výzkumu jsou velmi široké. Existují také prameny k mobilizaci invalidů 1756 (zde invalidé z válek o rakouské dědictví + pár starších). Typický invalida je veteránem z předcházejících konfliktů. Generační obměna. Možnosti dalšího výzkumu jsou velmi široké – směrem do Vídně k centrálním pramenům (+ další země Habsburské monarchie), nebo výzkum regionalizovat na jednotlivá panství a posouvat se ke konkrétním případům, např. dopadání zběhů na konkrétním panství, nebo život invalidů tam jako mikrosonda. Plus vytěžovat prameny osobní povahy, vyprávěcí apod. Nicméně Švehelka se doposud orientoval na státní úřady, osobně by se dále věnoval pramenům tohoto typu.

10:16 Doc. Šedivá Koldinská souhlasí s prof. Petráněm (viz posudek), že ego dokumenty jsou jako prameny pro výzkum vhodné. Nicméně bylo třeba práci heuristicky ukotvit, protože se jedná o dosud neřešené téma. Ego-dokumenty vyžadují jiné uchopení. Nemá problém s tím, že doktorand práci ukončil v této fázi.

V závěru se rozvinula přínosná diskuse k tématu historické stomatologie. Mutilanti si vyráželi přední zuby. Mgr. Švehelka toto vysvětluje estetickými důvody. Prof. Bělina (viz posudek) soudí, že voják tyto zuby potřeboval, aby ukousnul papírovou patronu, tudíž vyrazení zubů jej činilo neschopným vojenské služby. Doc. Šedivá Koldinská oponuje, že patrona se ukusovala stoličkami, protože je v nich větší síla. Patrony tudíž, stejně jako ego dokumenty, vyžadují jiné uchopení. Doc. Stellner seznámil přítomné s faktem, že Jan Sobieski měl krásné zuby.

10:22 Předseda komise ukončil samotnou obhajobu a komise zahájila neveřejné zasedání o klasifikaci obhajoby disertační práce.

Předseda komise seznámil studenta a přítomné s výsledkem obhajoby:

Obhajoba disertační práce byla klasifikována: **prospěl.**

Zapisovatel: Mgr. Helena Chalupová

Jméno a podpis předsedy komise:

prof. PhDr. Jan Županič, Ph.D.

Jméno a podpis dalšího člena komise: